

Om vi sätter sökarljuset på den syn som gäller för idrottare i vår värld, syns den uppdelad i ett förenklat system av motsatser.

Den binära världssynen känns lika aptitlig som möjlig leverpastej.

(Binärt är något som förekommer i två delar eller motsatser. Inga andra alternativ är möjliga.)

Varje gång friidrotten samlas för större tävlingar brukar det resultera ett antal skandaler. Ingen annan idrott tycks ha så stora problem med den idrottsliga etiken som friidrotten. Dopingskandalerna avlöser varandra hela tiden. När de inte gör det ligger misstankar ändå hela tiden och bubblar under ytan. En ständig förtroendekris tycks råda.

Caster Semenya vinner vid VM i Berlin

Så skedde även i sommarens VM i Berlin. Men då överskuggades dopingaffärerna av något mycket större, nämligen påstått "fusk" med könstillhörighet. Detta var riktiga grejer. Ingen kan ha undgått affären med Caster Semenya. Utbuad och hånad av friidrottspubliken, som bestämt sig för att hon inte var en "hon". Massmedia-drevets spekulationer om att hon inte heller var en "han" utan att tredje kön, en "den". Och sådana kan vi ju inte ha i vår enkelt uppdelade värld.

En artonårig flicka utsätts alltså för en hel världsförnedring. Det går nog inte att råka ut för något värre. Och hon lär få lida för detta resten av sitt liv. Nu är det här med könstillhörighet inte något nytt problem för idrotten. Det händer faktiskt ganska ofta att idrottare är utsatta för misstankar om att "fuska" med sitt kön. Ändå har man inte lyckats komma tillrätta med klassificeringen. Det finns nämligen alltid de som på ett inskränkt sätt ger uttryck för sin förenklade syn på vad som är manligt respektive kvinnligt. Varför

hamnar vi i en sådan situation? Är det så att kön inte går att klassificera så enkelt som de flesta av oss tror?

Motorn till all slags uteslutning från det vi inte vill veta av, är den binära uppsplattningen av världen. Vi delar upp allting i två motsatser, man/kvinna, ond/god, vit/svart, svensk/invandrare, etta/nolla eller liv/död. Det här är ett synsätt som är djupt rotat hos dem som vill ha enkla förhållningsregler att rätta sig efter. Inga nyanser eller gråtoner får komplicera tillvaron. Samtidigt blir det enkelt att definiera var man själv hör hemma. Vilka som tillhör en gemenskap eller en kategori och vilka som inte gör det. Denna hållning är djupt rotad i vår västerländska kultur.

Religionen är kanske den företeelse som tydligast och mest hårdnackat förespråkar detta synsätt. Så har den också problem att hantera frågan om enkönade äktenskap, för att ta ett aktuellt exempel. Man/kvinna skall det vara här, därmed basta. Att det sedan bakom altarkoren kan förekomma diverse andra gråzoner av mänskliga relationer är väl en annan femma. Idealen kan avvika från verkligheten.

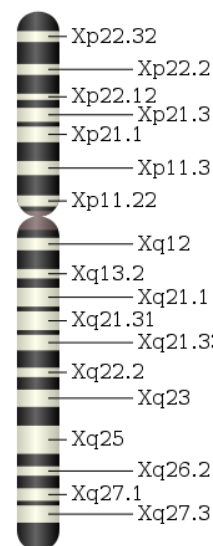
Är kön är den enda rimliga indelningen ur rättvisesynpunkt?

Tyvärr används denna uppsplattning också av idrotten. Och då för att lösa rättviseproblem. Män och kvinnor tävlar för sig för att inte förutsättningarna skall bli alltför olika och orättvisa. Annars skulle tävlingarna sakna legitimitet i betraktarnas ögon. Det är väl i stort sett OK. Men innebär detta att det är den absoluta rättvisan? Ingalunda. Det finns så många andra slumpfaktorer som påverkar rättvisan i denna klassindelning att någon absolut rättvisa inte går att uppnå. Vi kan ju bara uppnå hyfsad rättvisa, som jag varit inne på i en tidigare krönika.

Vad är då en man respektive en kvinna? Ja den gränsen är inte helt solklar och enkel att definiera. Det finns omständigheter som gör den gränsen både glidande och oklar. Bara könsorganen kan inte med säkerhet utgöra grund för könsklassificering. Det har vetenskapen för länge sedan konstaterat. Andra faktorer är kromosomer, hormoner och hormonbalans. Inte heller dessa faktorer utgör en entydig grund vad som är entydigt män eller kvinnor. Det finns i alla dessa hänseenden glidande övergångar mellan könen. IOK har därför redan för 20 år sedan skrotat undersökningar av dessa saker för könsbestämning.

Queerfeministen Judith Butler har en gång sagt att kön inte är något absolut givet utan något som vi till stor del skapar. Vi tilldelar könet ett antal egenskaper som vår kultur tycker. Både biologiska och t ex utseendefaktorer.

Skulle vi inte göra det så skulle inga problem med könstillhörighet uppstå. Det finns säkert korn av sanning i hennes detta, men däremot tror jag inte mycket på hennes slutsats - att inte alls skilja på könen. Inte inom idrotten.

Typisk X-kromosom

Då hamnar man i samma fack som den svenske filosofen Torbjörn Tännsjö, som anser att indelning i manligt och kvinnligt inom idrott är helt förkastligt. Det är naturligtvis rappakalja. Med ett sådant synsätt skulle snart all kvinnlig idrott försvinna och vi skulle vara tillbaka i en situation vi befann oss i på 1800-talet.

Det är du själv som ska bestämma ditt kön

Däremot tror jag på en "social dimension" av kön, som innebär att om man är uppvuxen som kvinna, har behandlats och levt som sådan, så är man också kvinna. Och det är man själv som skall bestämma detta. Inte publiken på läktaren, inte massmedia eller påven.

Kan man strunta i könstillhörighet då? Ja det kan man faktiskt ibland. Under Barcelona-olympiaden tävlade kvinnor och män tillsammans i lerduveskytte, som då blivit olympisk gren. Det är en gren som verkligen inte har några relevanta klassindelningskriterier när det gäller kön. Så skedde det olyckliga att en kvinna vann guldmedaljen. Till nästa olympiad fanns inte kvinnor med. Numera är de med igen, men som egen klass. En konservativ olympisk rörelse kunde inte acceptera att kvinnor vann över män.

Förutom de två ovan nämnda företeelserna har vi dessutom massmedia, som vill ha denna uppdelning i enkla motsatser. Spekulationer i s.k. skandaler är dess levebröd. Det ger feta rubriker och kassaklirr.

Det är med andra ord ganska hyfsade krafter som vidmakthåller denna världssyn. Mot den bakgrunden är det då förståeligt att Caster Semenya råkat ut för en mer eller mindre internationell hetsjakt. Men den bakomliggande världssynen känns inte riktigt samtidsmässig och det är direkt omoraliskt och oetiskt att massmedia spekulerar för snöd ekonomisk vinning. Semenyas möjligheter till värdigt liv är krossade. Det kommer inte att hjälpa att hon vänder friidrotten ryggen.

Den binära uppspaltningen av tillvaron är en källa till vidskeplighet och orättvis behandling av människor. Däremot är det binära användbart inom matematiken som ett redskap i den matematiska verktygslådan. Binär algebra är användbar. Men den kan ju också vara en källa till förtvivlade vansinnesutbrott. Det vet ju var och en som har en dator. Låt det så förbli.